

**FUNDAȚIA UNIVERSITARĂ A
MĂRII NEGRE
SUB EGIDA ACADEMIEI ROMÂNE**

**NATO și
securitatea
regională. Cazul
R. Moldova.
*Implicații de ordin
economic***

Autor: Petrișor Peiu
Policy Memo Nr. 6
Octombrie 2014

Opțiuni strategice pentru Republica Moldova

- 1. Aderarea la UE din postura de țara neutră;
- 2. Aderarea la Uniunea Economică Eurasiatică din postura de țara neutră;
- 3. Păstrarea Republicii Moldova în afara oricărei uniuni de state.

Opțiuni strategice pentru Republica Moldova

Republica Moldova în afara oricărei uniuni de state: greu de imaginat un astfel de viitor într-o regiune împărțită în două blocuri mari, direct antagonice;

Dependența exclusivă de statutul viitor al Ucrainei: atâ timp cât Ucraina își păstrează actualul statut incert, acesta este posibil și pentru Republica Moldova;

Un statut economic incert, cu schimburi economice greoi de realizat, fiind în afara fluxurilor principale: nu există decât state mari (China, India sau Turcia) care cresc economic și își reduc decalajul relativ față de statele OCDE; toate celelalte țări care „cresc” sunt angrenate în forme asociative de natură politică și economică.

Opțiuni strategice pentru Republica Moldova

Aderarea la Uniunea Economică Euro-Asiatică (UEEA):

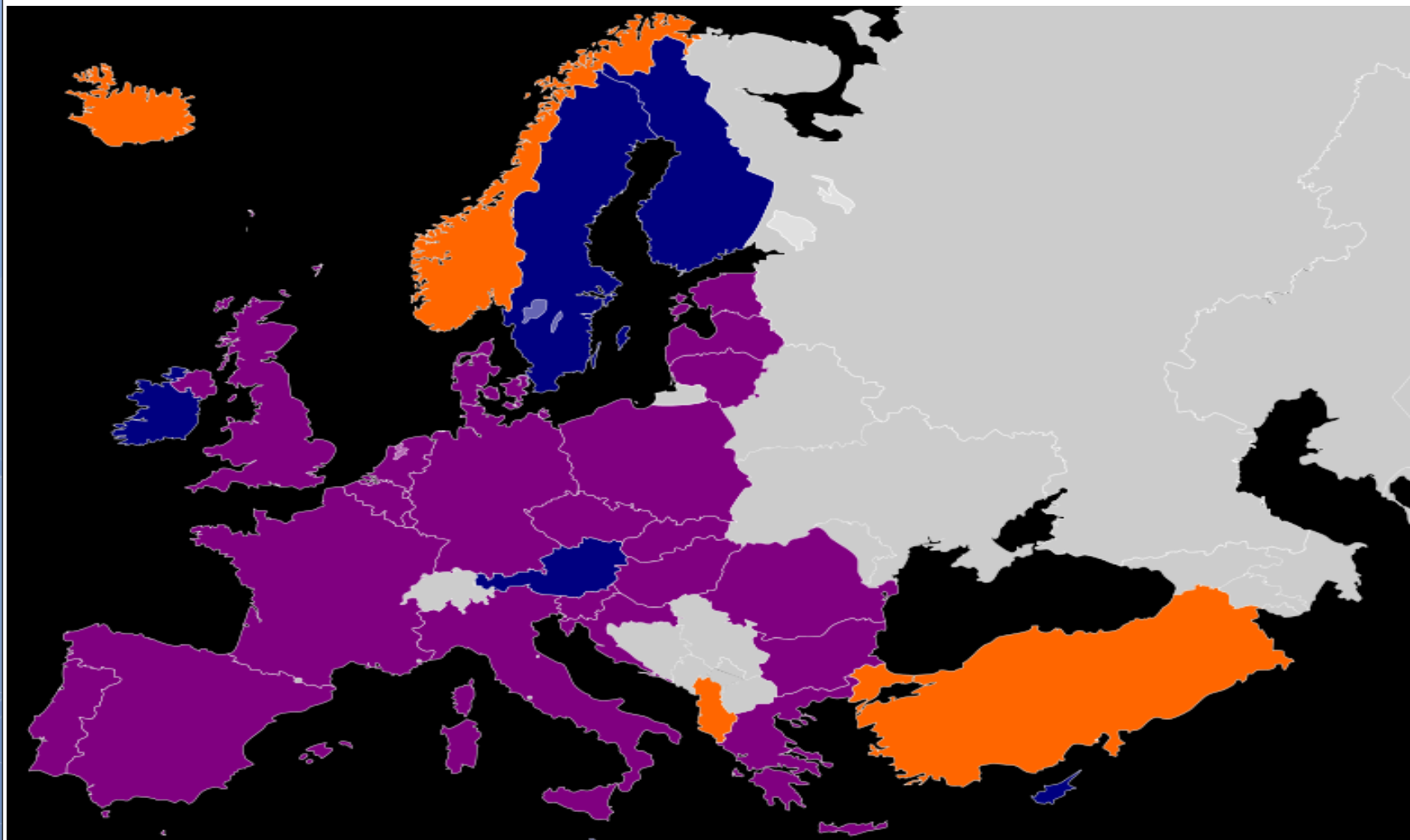
Country	Population	GDP 2011 (In Millions USD)	GDP 2012 (In Millions USD)	per capita
Belarus	9,459,000	59,735	63,259	6,739
Russia	143,455,000	1,899,056	2,021,960	14,247
Kazakhstan	17,027,000	183,107	196,419	11,773
Kyrgyzstan	5,717,000	6,199	6,473	1,158
Uzbekistan	30,214,000	45,353	51,168	1,737
Tajikistan	8,044,000	6,523	7,592	953
EAEC total	213,916,000	2,189,991	2,346,871	10,971

Opțiuni strategice pentru Republica Moldova

Aderarea la Uniunea Europeană:

Gross domestic product, constant prices	Percent change		0.176	1.609
Gross domestic product, current prices	U.S. dollars	Billions	17,371.618	18,451.080
Gross domestic product based on purchasing-power-parity (PPP) valuation of country GDP	Current international dollar	Billions	16,260.640	16,773.339
Gross domestic product based on purchasing-power-parity (PPP) per capita GDP	Current international dollar	Units	32,151.657	33,083.930
Gross domestic product based on purchasing-power-parity (PPP) share of world total	Percent		18.691	18.413

O viziune globală a securității europene

O viziune globală a securității europene

- Atât NATO cât și UE au câte 28 de membri, dintre care 22 sunt comuni;
- Există **6 state care sunt membri UE fără a fi membri NATO: Austria, Finlanda, Irlanda, Malta și Suedia** pe de o parte și **Cipru** pe de altă parte (poziția Turciei în NATO determină poziția Ciprului în raport cu NATO);
- Dintre acestea, **Malta și Irlanda** nu au o poziție relevantă în acest ansamblu, **Suedia** este tradițional neutră, **Austria** este în mijlocul blocului **NATO**, iar **Finlanda** și-a câștigat de mult independența promițând neutralitatea (mai ales că Norvegia este membru NATO).

O viziune globală a securității europene

- Din punct de vedere strategic, politic și economic **premise de baza a existenței blocului economic UE este umbrela de securitate NATO**: fără existența NATO, UE ar fi fost imposibil de imaginat;
- **Toate țările de graniță între blocul UEEA și UE sunt membri NATO, cu excepția istoric motivată a Finlandei;**
- **Tot blocul țărilor estice foste socialiste a urmat același parcurs: a intrat în NATO și apoi în UE;**
- Premisa esențială a unei piețe unice europene funcționale este securitatea; UE nu are instrumente să asigure securitatea granițelor și nici nu le poate dezvolta în viitorul apropiat sau de medie perspectivă;
- **Existența NATO este garantul existenței UE: niciodată UE nu se va extinde în afara umbrelei NATO.**

Locul R. Moldova în acest ansamblu

- Republica Moldova este o țară foarte mică, cu probleme de integritate teritorială (Transnistria), saracă, cu capacitati militare insignifiante și cu o relație ambiguă cu Federația Rusă.
- De ce ar accepta UE aderarea Republicii Moldova?
- Este R. Moldova un teritoriu bine definit geografic? Nu!
- Este R. Moldova un teritoriu sigur? Nu!
- Este piața R. Moldova o miză semnificativă? Nu!
- Este sigură o investiție din UE făcută în R. Moldova? Nu!
- Este justificat pentru UE să importe un conflict înghețat? Nu!
- Are UE resurse interne de coeziune pentru a sprijini un nou front cu Federația Rusă? Nu!
- În plus, sprijinul populației din R. Moldova pentru ideea aderării la UE este insuficient (sub două treimi, spre jumătate).
- Nu există nicio motivație pentru UE să accepte încă un nou membru precum e Republica Moldova!
- Explicația particulară a acestei demotivări este lipsa securității (pe lângă explicația generală de atenuare a entuziasmului extinderii, valabilă și pentru Balcanii de Vest sau Turcia).

Este realist să gândim viitorul R. Moldova în NATO?

- Dacă Republica Moldova dorește să adere la Uniunea Europeană, va trebui să treacă întâi hopul aderării la NATO;
- **NATO este singura organizație suprastatală care poate compensa deficitul de securitate/siguranță al Republicii Moldova;**
- Singura modalitate de extindere spre Est a UE este să pășească pe un sol NATO.

Este realist să gândim viitorul R. Moldova în NATO?

- Lobby-ul de afaceri din UE nu dorește expansiunea pieței unice în afara umbrelei NATO din următoarele motive:
- - există riscul de a alocă resurse într-o zonă instabilă în care rezultatul investițiilor să fie oricând pierdut (în urma unui conflict);
- - dacă mediul privat de afaceri nu are curaj să activeze într-o piață nesigură, de ce să cheltuiești resurse importante pentru a realiza acolo o infrastructură de afaceri;
- - nu este clară perspectiva de aducere a pieței R. Moldova la standardul UE atât timp cât existența țării în sine se pune în discuție;
- -costul economic al unui conflict politic cu Federația Rusă este atât de mare încât UE nu vrea să și-l asume.
- **Dacă R. Moldova ar fi membru NATO, toate aceste aspecte nu ar mai putea fi susținute de scepticii expansiunii UE către Est.**

Ce presupune integrarea în NATO din punct de vedere economic?

- Primul pas ar fi îndeplinirea criteriilor de economie de piață, în acceptanță SUA; este un proces în care sunt implicate în principal Departamentul de Comerț (*DoC*) și USTR (*US Trade Representatives*);
- Acest lucru presupune îndeplinirea unui set de măsuri care conduc la transparentizarea economiei, domnia legii (*rule of law*), reducerea corupției, adoptarea unor reguli acceptate pe plan **international**; acest lucru va conduce cu necesitate la **pierderea controlului asupra economiei a factorului politic și a rețelelor informale de monopolizare privată a economiei**;
- O condiție esențială va fi rezolvarea disputelor comerciale sau legale cu companii americane sau canadiene;
- O altă condiție va fi încetarea practicilor anticoncurențiale (asociate dumping-ului);
- Fără susținerea activă din partea mediului de afaceri american din RM, sau care are interese comerciale în RM, nu se va lua niciodată în calcul un astfel de statut.

Ce presupune integrarea în NATO din punct de vedere economic?

- Schimbarea paradigmei industriei de apărare este esențială: ea trebuie plasată în tendințele urmate de statele NATO;
- Modalitatea de control parlamentar a organismelor de reglementare a pieței trebuie să fie foarte clară și eficientă;
- Trebuie înființate instituții economice noi sau umplute cu noi competențe cele înființate formal;
- Independența unor organisme de reglementare a pieței trebuie probată în timp.

Ce presupune integrarea în NATO din punct de vedere economic?

- **Trebuie reduse vulnerabilitățile de ordin strategic ale economiei Republicii Moldova:**
 - o economie dezechilibrată, mult prea bazată pe agricultură;
 - dependența de remitențele cetățenilor aflați în afara granițelor;
 - insecuritatea energetică cronică;
 - insuficiența resurselor interne de dezvoltare;
 - dependența de relațiile comerciale și de export de forță de muncă cu Federația Rusă.
- **Trebuie găsit un „sponsor” al acestei integrări: un stat puternic din prima linie NATO care să împingă Republica Moldova pe agenda NATO**, așa cum România a avut-o pe Marea Britanie a lui Tony Blair;
- **Aceasta înseamnă identificarea unui proiect economic comun de anvergură mare la scară națională, care să implice factori importanți din industria de profil** (cazul BAE Systems sau EADS pentru România).

Care este astăzi relația dintre NATO și UE?

- **Dezbaterea între "carolingieni"** (adeptii realizării unei politici proprii de securitate a UE) și „atlantiști” (cei care spun că NATO tocmai asta asigură), cu Franța și Marea Britanie în posturi reprezentative pentru cele două curente a condus la propunerea celor „big five” (Franța, Germania, Italia, Spania și Polonia) din 2011 de creare a unui stat major comun, respinsă de către Marea Britanie.
- **Principiul celor „3D” guvernează relația UE-NATO:**
 - „no duplication of structures that already existed within NATO;
 - no discrimination of NATO members that were not EU members;
 - no decoupling of the transatlantic link”.
- Pivotarea SUA către Asia conduce la o dezangajare relativă a principalului aliat din Europa și Orientul Mijlociu, ceea ce creează două scenarii posibile viitoare:
 - transformarea NATO într-un „NATO global”, cu un pilon european (UE) și unul american, ceea ce nu ar include un rol clar pentru Turcia.
 - realizarea unei Europe a „cercurilor concentrice” în care un nucleu redus de țări europene să dezvolte o integrare militară puternică, pe principiul PESCO - Permanent Structured Cooperation (așa cum apare în Tratatul Lisabona), care să îngăduie operațiuni militare comune fără angajarea plenară a NATO.
- **Dezangajarea SUA din Europa nu va presupune pe termen scurt și o dezangajare din zona Mării Negre, ci dimpotrivă.**
- Mai mult, nu se poate concepe o integrare militară regională reală în Europa Centrală și de Est, având în vedere atitudinile strategice diferite ale Poloniei, României și Țărilor Baltice (pro-atlantistă înfocate) pe de o parte și ale Ungariei, Bulgariei și Greciei pe de altă parte (cu un ochi deschis larg către chemările Federației Ruse).

Avantaje și costuri ale integrării în NATO

- **Securitatea este o resursă importantă pentru orice națiune;**
- NATO a fost înființată pentru a apăra Europa de primejdia definită ideologic, iar UE pentru a preveni un nou conflict între Franța și Germania;
- **Istoria regiunii extinse a Marii Negre arată că alianțele non-militare nu țin „conflictele departe de regiune”;**
- **Securitatea este o categorie economică**, deci integrarea în NATO aduce cu sine beneficii importante;
- Integrarea în NATO reduce semnificativ spațiul de manevră pentru așa-numita „stupidity of politicians”;
- **Cel mai mare și mai vizibil beneficiu îl reprezintă creșterea semnificativă a fluxului de investiții străine după integrare** (cu 166% în primul an în cazul României, cu procentaje între 12 și 188% pentru celelalte state); important este că **fluxul diferențial de investiții străine nu a scăzut niciodată în primii 10 ani după integrare, adică se creează o tendință ireversibilă.**

Avantaje ale integrării în NATO

- Apararea colectivă reduce costurile naționale ale apărării;
- **Dimensiunea economică a securității este dată de articolul 2 al Tratatului** (ignorat datorită esențialului articol 5) - intrarea în clubul economic cel mai puternic al planetei;
- **Calitatea de membru NATO nu reprezintă un beneficiu economic instant „per se”, ci mai mult un mecanism suplimentar de creștere a competitivității globale;**
- Procesul de integrare presupune un drum lung de reforme instituționale în scopul transformării unei economii centralizate într-una de natură liberală;
- Creșterea vizibilității globale a pieței naționale, în special în ochii marilor economii din afara UE: SUA, Coreea de Sud, Japonia, Canada, Australia, etc.

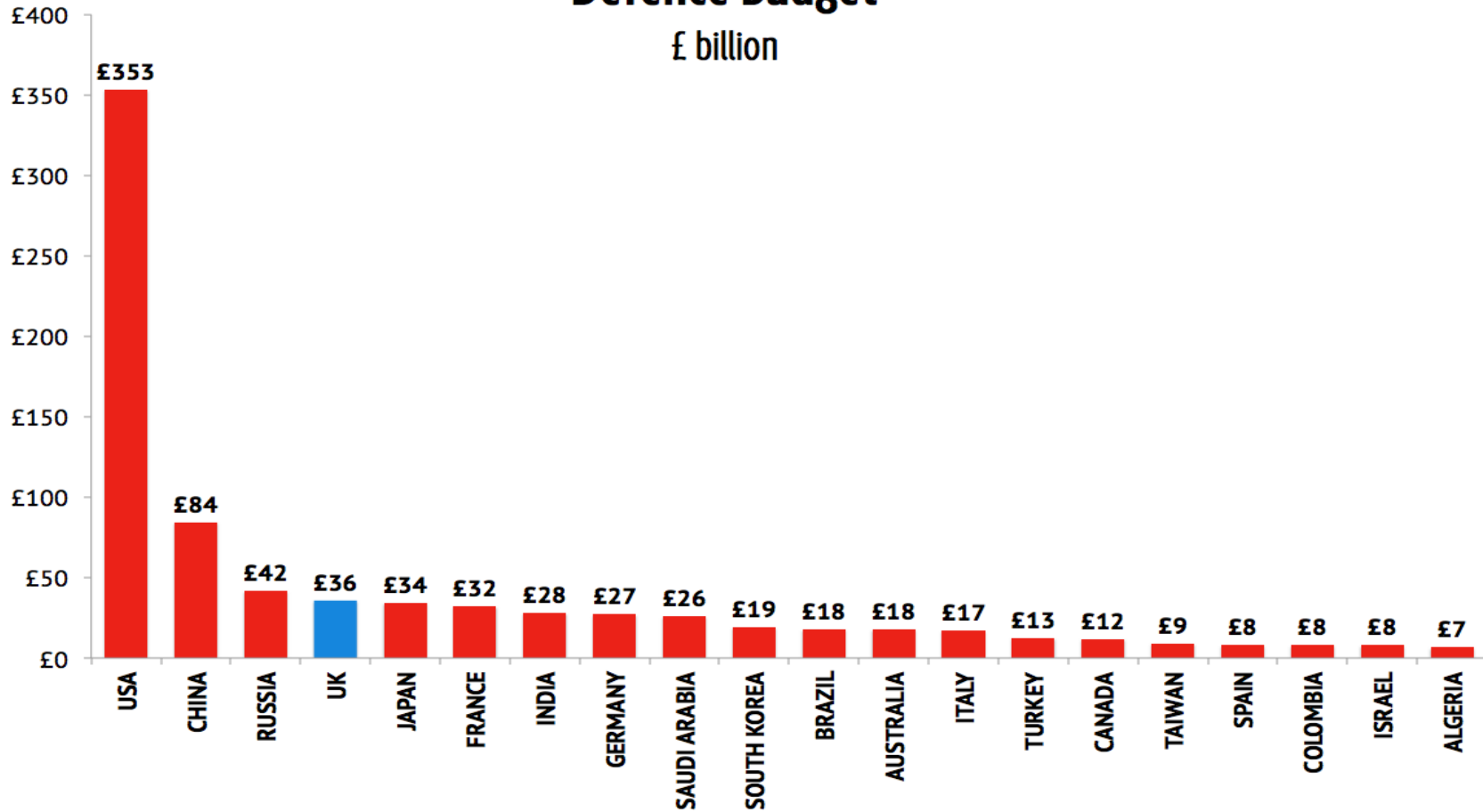
Costuri ale integrării în NATO

- Costuri asociate calității de membru NATO: directe și indirecte.
- Costuri indirecte:
 - **cheltuielile aferente creării și menținerii forțelor militare la standarde NATO și în regim de interoperabilitate** cu forțele NATO; deși aceste costuri se regăsesc în mare și în cadrul Parteneriatului pentru Pace (PfP), sunt și cazuri care nu se regăsesc în acestea, precum cele aferente programului „NATO`s Airborne Early warning and Control Forces” (achiziție de avioane cu echipamente radar speciale)
 - menținerea reprezentatei statului membru la Brussels și a reprezentanței SHAPE la Mons;
 - **bugetul apărării care trebuie să fie peste 2%.**

Distribuția cheltuielilor de apărare pe glob

Defence Budget

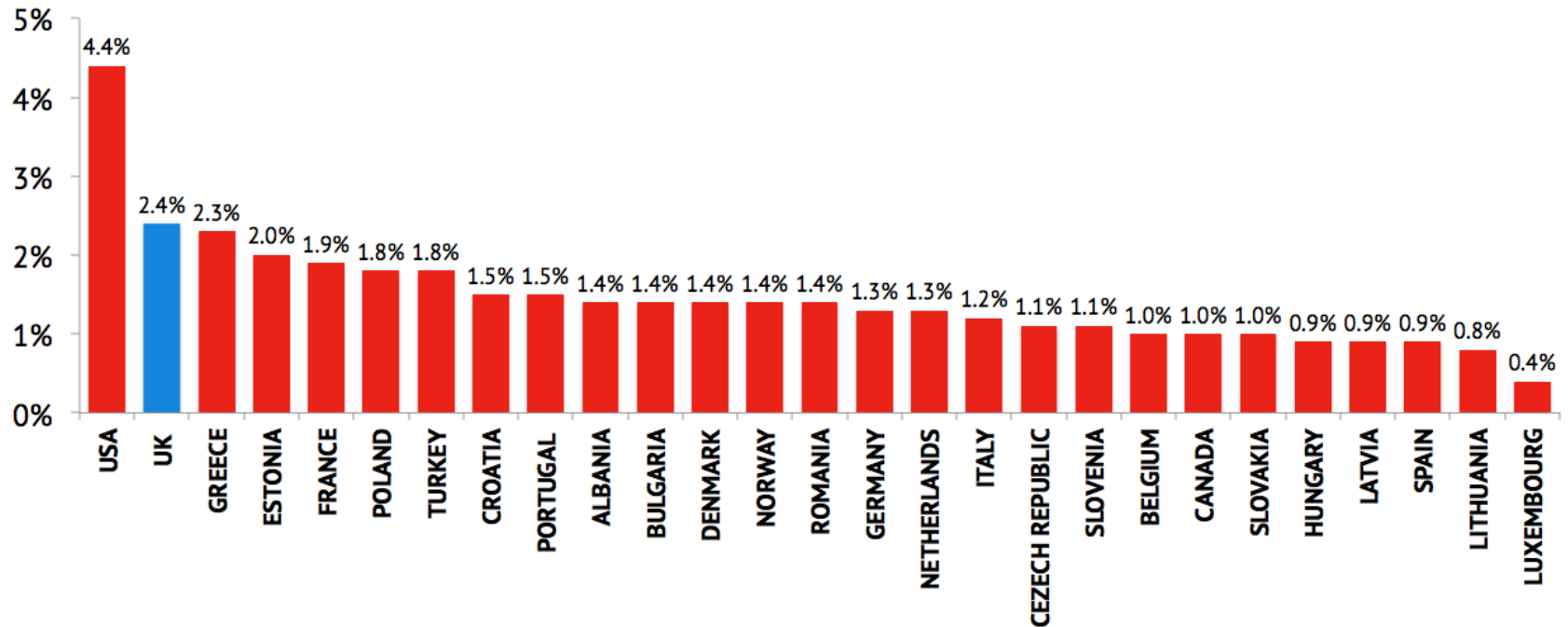
£ billion

Distribuția bugetelor apărării în statele membre NATO

Defence spending

As a % of GDP, NATO members, 2013

Costuri ale integrării în NATO

- Costuri directe: **cheltuielile administrate direct de către NATO**, bazate pe contribuțiile statelor membre; modalitatea de alocare națională a fondurilor comune pentru NATO este dată de către o formulă stabilită de către NATO, împreună cu statele membre care ia în calcul:
 - -mărimea PIB-ului național;
 - - PIB-ul în metodologia PPP, etc.
 - **Și care în medie se situează la 0,027% din PIB.**
- Bugetul comun NATO se poate divide în trei: civil, militar și NSIP.

Clarificări despre NATO

- Țările Parteneriatului pentru Pace nu beneficiază de garanții de securitate colective; numai țările membre au aceste garanții;
- Terorismul nu afectează doar statele membre NATO;
- Nu există nicio incompatibilitate între calitatea de membru NATO și investiții străine provenite din spațiul UEEA (din Rusia cu predilecție); dimpotrivă, statisticile indică o triplare a vitezei de creștere a investițiilor rusești după integrarea statelor foste socialiste în NATO!

Conluzii

1. Nu există nicio cale de a adera la UE fără a avea calitatea de membru NATO înainte pentru statele foste socialiste, mai ales pentru cele de frontieră cu spațiul UEEA;
2. Avantajele economice ale integrării în NATO sunt uriașe, compensând orice fel de costuri;
3. Nu exista niciun stat estic sau central-european care a devenit membru NATO și care nu a avut o evoluție economică abrupt pozitivă;
4. **Poate securitatea nu este cea mai importantă resursă, dar în spațiul central și est-european este o premisă a afacerilor importantă și mai ales a dezvoltării economice.**

Conținutul acestui raport nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Academiei Române. Opiniile exprimate nu implică automat poziția tuturor experților FUMN sau a altor instituții și organizații partenere FUMN.

Copertă: Colaj FUMN

© FUMN octombrie 2014

Fundația Universitară a Mării Negre

Casa Academiei Române, Calea 13 Septembrie nr. 13,
aripa de est, Etaj 7, București – 5, 761172

E-mail: office@fumn.eu

Tel. +4 031 405 25 42

+4 0755 087 185

Pentru mai multe detalii despre FUMN vizitați pagina

<http://fumn.eu/>